

မြန်မာနိုင်ငံအစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါး၊ ဆေးပစ္စည်းကိရိယာနှင့်
အလှကုန်ပစ္စည်းများအာဏာပိုင်အဖွဲ့ အစည်းအဝေးအမှတ်စဉ်(၁/၂၀၁၇) အခမ်းအနားတွင်
ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး ပြောကြားသည့်မိန့်ခွန်း

နေပြည်တော်

၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၆)ရက်

- ဒီနေ့အစည်းအဝေးပွဲဟာ ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးအတွက် အလွန်အရေးကြီးတဲ့ အစည်းအဝေးတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုလို့ရှိရင် အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနဟာ food, drug, cosmetics, medical devices အားလုံးကို အရည်အသွေးရှိလား/မရှိဘူးလား၊ အန္တရာယ်ရှိလား/မရှိဘူးလားဆိုတာကို monitor လုပ်ပြီးတော့ assess လုပ်တယ်၊ monitor လုပ်နေတဲ့ ဌာနတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ဆိုလိုတာက အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီး ဌာနသည် အခြားဦးစီးဌာနတွေဖြစ်တဲ့ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး၊ ကုသရေး၊ ဆေးသုတေသန၊ တိုင်းရင်းဆေး အကုန်လုံးနဲ့ as equally as important တန်းတူဖြစ်ပါတယ်။
- ကျွန်တော်တို့ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနမှာ ဝန်ထမ်းနည်းလို့ FDA ဟာ second class ဌာန မဟုတ်ပါဘူး။ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနဟာ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာန၊ ကုသရေးဦးစီးဌာနတို့နဲ့ တန်းတူလိုက်ပါတယ်။ ဒီအချက်ကို ကျွန်တော်တို့အားလုံး သိဖို့လိုပါတယ်။ FDA က ဝန်ထမ်းတွေကလည်း ဒါကိုသိဖို့လိုပါတယ်။ သူတို့မှာဝန်ထမ်းနည်းလို့ သိမ်ငယ်တယ်လို့ လုံးဝမထင်ပါနဲ့၊ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ FDA ဟာ မြန်မာပြည် ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးရဲ့ကျန်းမာရေး၊ အသက်ဘယ်လောက်ရှည်မလဲ ဒါတွေကို determining လုပ်နေတာ၊ control လုပ်နေတာဖြစ်ပါတယ်။
- အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနရဲ့ efficiency နဲ့ effectiveness တက်ရင်တက်လာသလို ကျွန်တော်တို့ပြည်သူများရဲ့ ကျန်းမာရေးအဆင့်အတန်းတက်လာပါ မယ်။ ဆိုလိုတာက အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာန၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာ ရေးဦးစီးဌာန၊ ကုသရေးဦးစီးဌာန၊ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာန အကုန်လုံးက ဘက်စုံလုပ်နေ တဲ့အတွက် အဲဒီတစ်ချက်ကို ကျွန်တော်ပြောခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ များသောအားဖြင့် လူတိုင်းက FDA ဆိုတာ ဈေးထဲသွားပြီးတော့ ဟိုဟာလေးစစ်၊ အစားသောက်စစ်၊ ဆေးစစ်ဒါတင်မဟုတ်ပါဘူး၊ သူရဲ့နောက်ကွယ်မှာ a lot of implications, a lot of positive side benefits တွေရှိတယ်

ဆိုတာကို အားလုံးသိဖို့အတွက် FDA ဝန်ထမ်းများအနေနဲ့က ဒီလိုသွားပြီးစစ်တဲ့အခါမှာ သူတို့ ဟာဂုဏ်ယူရပါမယ်။

- ကျွန်တော်ဟာ FDA ဝန်ထမ်းတံဆိပ်နဲ့ ဆေးဆိုင်တစ်ဆိုင်ဖြစ်ဖြစ်၊ အစားအသောက်ဖြစ်ဖြစ် သွားစစ်တဲ့အခါမှာ ကျွန်တော်တို့ဟာ တိုင်းပြည်အတွက် အလွန်အရေးကြီးတဲ့၊ ကြီးလေးတဲ့ တာဝန်တစ်ရပ်ကို ထမ်းဆောင်နေတယ်ဆိုတာ အကုန်လုံးမြင်ဖို့လိုပါတယ်။ အဲဒါအဓိကပါပဲ။ မဟုတ်လို့ရှိရင် FDA ဝန်ထမ်းတွေက အပေါ်ကလူကြီးကခိုင်းလို့ သွားပြီးစစ်လိုက်တယ် ဒီလောက်မြင်နေလို့မရပါဘူး၊ အဲဒါကိုယ့်ကိုယ်ကို ဂုဏ်ယူနေဖို့လည်းလိုပါတယ်။
- ဆိုလိုတာက population health အပေါ်မှာ determinant factor ရှိပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဆိုရင် determinant factor ရှိပါတယ်။ ဒါဟာ FDA ရဲ့ determinant factor သည် force ဟာ ကြီးတယ်ဆိုတာကို သိဖို့လိုပါတယ်။ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေး ဦးစီးဌာနရဲ့ effectiveness နဲ့ efficiency ဟာ အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ ဒီဌာနရဲ့ effectiveness နဲ့ efficiency ကျရင်ကျသလို ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံရဲ့ ကျန်းမာရေးအဆင့်အတန်းကကျမယ် ဆိုတာကို အားလုံးသိဖို့လိုပါတယ်။
- ဒီဌာနရဲ့ effectiveness နဲ့ efficiency ကို တက်ဖို့ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ဒီဌာနကို လိုအပ် တဲ့ Human Resource တွေ ပံ့ပိုးပေးပြီး budget တွေကိုလည်း ပိုပြီးချပေးရပါမယ်။ ဒီဌာနရဲ့ (*modus operandi*) လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ လုပ်ပုံလုပ်နည်း approaches, intervention တွေကို ယခုထက် ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် လုပ်ပေးရပါမယ်။ ဒါမှသာလျှင် ဒီဌာနဟာ ကောင်းမယ်၊ efficiency တက်မယ်၊ effective ဖြစ်ရင် အားလုံးဒါကို ဘယ်လိုပြောမလဲဆိုရင် synergistic action ရှိပါတယ်။ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနက ဒီလိုလုပ်တယ်၊ ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာနက ဒီလိုလုပ်တယ်၊ ကုသရေးဦးစီးဌာနက ဒီလိုလုပ်တယ်၊ အားလုံးပေါင်း လိုက်လို့ရှိရင် (၁ + ၁) ဟာ (၁၁) ဖြစ်သွားပါမယ်၊ အဲဒါအရေးကြီးပါတယ်။
- အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနက လုပ်တဲ့အလုပ်များကို အခြားဌာနများမှ အများကြီးပံ့ပိုးလို့ရပါတယ်။ ကုသရေးဦးစီးဌာနကလည်း ပံ့ပိုးလို့ရသလို ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနဲ့ ဆေးသုတေသနကလည်း အများကြီးပံ့ပိုးလို့ရပါတယ်။ တိုင်းရင်းဆေးနဲ့ ကျန်းမာရေး လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်ဦးစီးဌာနကလည်း ပိုင်းပြီး ပံ့ပိုးလို့ရပါတယ်။ ဆိုလိုတာက ကျွန်တော် တို့အားလုံး ပိုင်းလုပ်ရပါမယ်၊ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနနဲ့ အားလုံးပေါင်း

လုပ်ရပါမယ်။ အဲဒါဟာအရေးကြီးလို့ ဒီအချက်ကို ကျွန်တော် emphasize လုပ်ပြီး ပြောခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

- ကျွန်တော်က ကိုယ့်ငါးချဉ်ကိုချဉ်သလို၊ ကိုယ့်ဝန်ကြီးဌာန၊ ဦးစီးဌာနတွေကိုပဲ အရေးကြီးတယ်လို့ ပြောလို့မရပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနရဲ့ လုပ်ငန်းဟာ အစားအသောက်မှာကြည့်မယ်ဆိုရင် food chain, from farm to forks လယ်တောထဲကနေပြီးတော့ ထမင်းစားခန်းထဲမှာရှိတဲ့ ခက်ရင်းနားအထိကို food chain တွေပေါ့။ ဒီ food chain တစ်ခုလုံးကောင်းဖို့က FDA တစ်ခုထဲ လုပ်လို့မရပါဘူး။ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနက ဘယ်အချိန်မှာလုပ်မလဲဆိုတော့ main က နောက်ဆုံး final product မှာကြည့်ပါမယ်။ ဒါပေမယ့် final product ကောင်းလား/မကောင်းလားဆိုတာ နောက်ဆုံး food chain မှာပါတဲ့ တောင်သူလယ်သမား စိုက်တာကအစ insecticide ဘယ်လောက် ထည့်သလဲ၊ နောက်တိရိစ္ဆာန်တွေမှာ မွေးတဲ့အခါ ဟော်မုန်းတွေဘယ်လောက်သုံးလဲ antibiotics တွေ အဲဒါတွေနဲ့ဆိုင်ပါတယ်။
- ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့ဒီနေ့ဖွင့်မယ့် မြန်မာနိုင်ငံအစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးအာဏာပိုင်အဖွဲ့ဟာ အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ဒီအဖွဲ့မှာဆိုရင် ဌာနပေါင်းစုံမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တွေပါပါတယ်။ အဲဒီတော့ကျွန်တော် ဒီနေရာမှာပြောချင်ပါတယ်။ နောက်ပိုင်း ဒီအစည်းအဝေးခေါ်လို့ရှိရင် ပါဝင်တဲ့ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တွေဟာ မဖြစ်မနေတက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ မတက်နိုင်ဘူးဆိုရင် ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တစ်ယောက်ကိုတော့ လွှတ်ပေးရပါမယ်။ အနည်းဆုံး ညွှန်ကြားရေးမှူးအဆင့် လွှတ်ပေးပါ။ ဒီဌာနတစ်ခုခု ကျန်ခဲ့ရင်သွားပြီ။ ဥပမာ- အကောက်ခွန်ဌာနဟာ အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ နယ်စပ်မှာ custom မှမထိန်းရင် ဝင်လာတာတွေကို FDA က အကုန်လိုက်မစစ်နိုင်ပါဘူး။ အကုန်လုံး ကျွန်တော်တို့စားတဲ့ အစားအသောက်တွေက sub-standard, medicine က sub-standard, spurious medicine, fake, adulterate အကုန်ဖြစ်မယ်ဆိုရင် တစ်ပြည်လုံး ကျွန်တော်အပါအဝင် နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီးကနေ အောက်ဆုံးထိ အကုန်လုံးဒုက္ခရောက်ပါမယ်။ ဒါကြောင့် အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနက အလွန်အရေးကြီးတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တင်ပြခြင်းဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်က ဒီ customs တင်မကပါဘူး၊ storage မှာ ဒီဆေးတွေသွင်းလာတယ် ဘယ်လောက်အပူချိန်နဲ့ထားလဲ၊ ထားရမယ့်အပူချိန်ထက် ပိုထားလို့ရှိရင် ဆေးအာနိသင် ပြယ်သွားပြီလေ။ ဆေးအာနိသင်ပြယ်သွားရင် နောက်ဆုံးဘယ်သူတွေထိခိုက်မလဲ၊ ပြည်သူလူထုရဲ့

ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်မယ်။ ရောဂါတစ်ခုဝင်ပြီး complication က အများကြီးဝင်လာမယ် ဆိုရင် သူ့ရဲ့သက်တမ်းဟာ တဖြည်းဖြည်းတိုလာပါမယ်။ ဒါတွေအပြင် cosmetic လည်း အရေးကြီးပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးတွေလိမ်းနေကြတယ်၊ ဒီမှာထိုင်နေတဲ့ အမျိုးသမီးတွေ အကုန် နှုတ်ခမ်းနီ၊ မိတ်ကပ်လိမ်းကြပါတယ်။ How far are we sure the products are you using not contain mercury? မသုံးသင့်တဲ့ဆိုးဆေး dyes တွေ ဘာတွေပါ/မပါ ဘယ်သူသိမလဲ၊ ဒါ FDA က အကုန်လုပ်ပါမယ်။ အခုအများကြီးပါ နှုတ်ခမ်းနီဆိုးတာနဲ့ မိတ်ကပ်ကို အကုန်လိမ်းကြပါတယ်။

- ယောက်ျားလေးရော မိန်းမကလေးရောအတွက်ပါ FDA က အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ ကလေးဆိုလို့ရှိရင်လည်း နို့စို့တဲ့ကလေးတွေအပါအဝင်ပါ။ နို့မှုန့်တွေကို မြန်မာနိုင်ငံအစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးအာဏာပိုင်အဖွဲ့က အမိန့်ကြောငြာစာထွက်တယ် အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ ဘာလို့ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ နေ့စဉ်လူဖြစ်လာတည်းကစပြီး စားရပါတယ်၊ အိပ်ယာထကတည်းက စားရပါတယ်၊ နောက်ဆုံး အိပ်ယာထမျက်နှာသစ်တဲ့အရည်၊ မနက်သောက်တဲ့ အရည်ကအစ daily living မှာ အိပ်ယာထတဲ့အချိန်မှ အိပ်တဲ့အချိန်ထိကို FDA ရဲ့ role က ရှိပါတယ်၊ အဲဒါကို ကျွန်တော်က emphasize လုပ်ချင်ပါတယ်။
- အဲဒီတော့ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနက ကျွန်တော်ပြောတဲ့အတိုင်း ဒီ final product ကိုလူတွေ စားသင့်/မစားသင့်၊ သုံးသင့်/မသုံးသင့်၊ FDA နှင့် custom အပြင် ပြည်သူ့ရဲတွေလည်းပါပါတယ်၊ အများကြီးပါ။ ဒီဌာနတွေအများကြီးပါပဲ ကြည့်လိုက်လို့ရှိရင် သိပါတယ်။ ဒီအဖွဲ့မှာပါတဲ့သူတွေ အကုန်လုံးဆိုင်ပါတယ်၊ အဲဒါတွေက အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ gate keeper လို့ခေါ်ပါတယ်၊ ဒီအထဲကိုမဝင်အောင် အပေါက်စောင့်ရပါမယ်။ ဒါကောင်းတဲ့အစားအသောက်တွေ ဝင်လား/မဝင်ဘူးလားဆိုတာ gate keeper ကို control လုပ်ဖို့ ဒီအဖွဲ့က အကြံဉာဏ်ပေးရပါမယ်၊ policy ချပေးရမယ်၊ strategy လုပ်ပေးရမယ်၊ intervention လုပ်ပေးရပါမယ်။ အဲဒါကြောင့် ဒီအဖွဲ့ဟာ အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ အလွန်အရေးကြီးတဲ့အတွက် အဖွဲ့မှာလည်း ဘယ်သူပါသင့်တယ်ဆိုတာ အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ မပါသင့်တဲ့သူပါနေတာက အရေးမကြီးပေမယ့် ပါသင့်တဲ့သူကိုမပါခြင်းဟာ အန္တရာယ်ရှိပါတယ်။
- ဒီနေ့အစည်းအဝေးပွဲမှာ ဆက်လက်စဉ်းစားတဲ့အခါမှာ ဒီအဖွဲ့ထဲမှာ ပါသင့်တဲ့သူတွေပါအောင် လုပ်ပေးပါ။ ဒါ့အပြင် အဖွဲ့တိုင်း အဖွဲ့တိုင်းမှာ terms of reference ဆိုတာရှိရပါမယ်၊ objective

ထက် ပိုအရေးကြီးတာ terms of reference လို့ခေါ်ပါတယ်။ ဘာလုပ်ရမလဲ ဒီ terms of reference ကိုချတဲ့အခါမှာလည်း သေသေချာချာ very practical, doable, reasonable, realistic ဖြစ်တဲ့ terms of reference ချပါ။ မလုပ်နိုင်တာတွေ သိပ်မထည့်ပါနဲ့၊ terms of reference ချတဲ့နေရာမှာလည်း priority နဲ့လုပ်ပါ။ (၁)သည် အရေးကြီးဆုံးပဲ (၅)၊ (၆)သည် အရေးတော့ကြီးတယ် level of importance က ကျသွားတာပေါ့။ အဲဒါတွေဆရာတို့ စဉ်းစားပေး စေချင်တယ်။

- အဲဒီလို terms of reference နဲ့စဉ်းစားတဲ့အခါမှာ ဘာကိုစဉ်းစားရမလဲ၊ ဒီအတိုင်း ခေါင်းထဲက ထွက်လာလို့မရပါဘူး၊ အဲဒီဟာကို စဉ်းစားရင်တော့ what is happening around us, changing scenario all over the country ဒါကိုလည်း ကြည့်ရပါမယ်။ ထိုင်ပြီးတော့ arm chaired epidemiology ကိုယ့်ဟာကိုစဉ်းစားပြီး လုပ်လို့မရပါဘူး၊ ဒီအဖွဲ့မှာ လည်းပါတဲ့သူက အလွန်များတဲ့အတွက် အများကြီး idea ထွက်ပါမယ်။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တစ်ယောက် စဉ်းစားတဲ့ idea သည် ကျွန်တော်နဲ့မတူဘူး၊ FDA-DG စဉ်းစားတာနဲ့မတူဘူး၊ နောက်ဌာနတွေ စဉ်းစားတာနဲ့မတူဘူး၊ အဲဒါကြောင့် ဒါကို ပြေပြေလည်လည် သေချာစဉ်းစားပေးစေချင်တယ်။
- ဒီအာဏာပိုင်အဖွဲ့တွေကတော့ အရည်အသွေးကို အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနကလုပ်တဲ့အခါမှာ မှန်လား/မမှန်လားကအစ ဘယ်လို idea တွေပေးမယ်၊ အဲဒါတွေပြောရ ပါမယ်။ ဘေးဥပဒ်အန္တရာယ်ကင်းအောင် ဘာတွေလုပ်သင့်လဲ ဒီအဖွဲ့က လုပ်ရပါမယ်၊ food နဲ့ drug ကို စနစ်တကျကိုင်တွယ်ရပါမယ်။ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါး၊ ဆေးပစ္စည်းကိရိယာ၊ အလှကုန်အာဏာပိုင် ကိစ္စတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်တို့ ၁၉၉၀ ကျော်လောက်က ထုတ် ထားတဲ့ ဥပဒေတွေရှိပါတယ်၊ ပြင်ဆင်တာတွေရှိပါတယ်၊ ထပ်ပြီးပြင်တာတွေကို ကျွန်တော် တွေ့ပါတယ်။ အဲဒီတော့ ဘာလုပ်ရမလဲဆိုတော့ FDA အနေနဲ့က အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ဖွဲ့လိုက်ပါ၊ အဲဒီ အဖွဲ့က ဒီဥပဒေတွေကို အကုန်လေ့လာပါ၊ we have to do some sort of triangulation လုပ် ရပါမယ်။
- တစ်ခါတစ်လေကျရင် ဥပဒေ(၂)ခုက တစ်ခုနဲ့တစ်ခုက contradict ဖြစ်နေတာတွေ့ရတယ်၊ အမိန့်ကြော်ငြာစာတွေထုတ်ရပါမယ်။ အဲဒီအမိန့်ကြော်ငြာစာဟာ inline with law, ဥပဒေနဲ့ ဟုတ်လား၊ ဟုတ်ရင် ဒီဥပဒေတင်မဟုတ်ဘူး အခြားဥပဒေ၊ နီးနယ်ဥပဒေနဲ့ရော inline ဖြစ်ရဲ့ လား အကုန်ကြည့်ရပါမယ်။ အဲဒါ tri-angulation ပေါ့၊ အဲဒါတွေက အကုန်လုပ်ရပါမယ်။ အဖွဲ့လေးတစ်ဖွဲ့ ဖွဲ့လိုက်၊ ဖွဲ့ပြီးရင်လေ့လာပါ၊ သုံးသပ်ပြီး ကျွန်တော်တို့ ဒီဖွဲ့မယ့် အဖွဲ့ကိုတင်ပြ

လိုက်ပါ။ ကောင်းရင်လည်း ကောင်းတယ်၊ မကောင်းရင်လဲမကောင်းဘူး၊ အဲဒါလေးကို ကျွန်တော် က လုပ်စေချင်တယ်။

- အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးအာဏာပိုင်အဖွဲ့ကို အမျိုးသားအစားအသောက်ဥပဒေ ပုဒ်မ-၄၊ အမျိုးသားဆေးဝါးဥပဒေ ပုဒ်မ-၄၊ တိုင်းရင်းဆေးဥပဒေ ပုဒ်မ-၄ ပေါ်မူတည်ပြီး ဒီအဖွဲ့ကြီးကို ၂၅-၂-၂၀၁၅ ရက်နေ့က နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့က ဖွဲ့ခဲ့ပါတယ်။ အဆင့်ဆင့် ဥပဒေကို ပြင်ဆင်တယ်၊ ဒါတွေ အကုန်ပြန်ကြည့်ဖို့လိုပါတယ်။ ဒီအဖွဲ့ဟာ နောက်ဆုံး ၂၅-၂-၂၀၁၅ မှာဖွဲ့ထားတဲ့ အဖွဲ့ဖြစ်ပြီး ဝန်ကြီးက ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်ပြီး ဒုတိယဝန်ကြီးကတော့ အတွင်းရေးမှူးပါ။ ဒီအဖွဲ့ကို ကျွန်တော်တို့ အသစ်ပြန်ဖွဲ့မှာပါ။ လက်ရှိမှာတော့ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနက လုပ်နေပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့မှာ rules, regulations, SOPs, Guideline အကုန်ရှိတယ်၊ အဲဒါတွေကို FDA ကလုပ်နေပါတယ်။
- ဒီမှာတစ်ချက် ဘာသွားတွေ့လဲဆိုရင် ဒီအဖွဲ့က သေသေချာချာ function မဖြစ်တဲ့အခါကျတော့ inter-ministries, inter-department coordination, collaboration, cooperation တွေက တော်တော်လေး weak ဖြစ်နေတာကိုသွားတွေ့ရပါတယ်။ ဒါတင်မကပါဘူး FDA ဆိုတာ food, drugs and cosmetic ဖြစ်တဲ့အတွက် အဖွဲ့စည်းတွေ၊ အသင်းဖွဲ့တွေရှိတယ်၊ consumer association တွေရှိမယ်ဆိုရင် ဒါနဲ့ linkage ကလည်း ပြတ်နေပါတယ်၊ linkage မကောင်းဘူးလို့ ပြောတာမဟုတ်ပါဘူး၊ နည်းနည်း strong မဖြစ်တာတွေ သွားတွေ့ပါတယ်။ ထို့အပြင် အာဏာပိုင်အဖွဲ့စည်းက အစည်းအဝေးမထိုင်တဲ့အခါကျတော့ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် ညှိနှိုင်းဖို့က အပေါ်ယံတယ်လီဖုန်းနဲ့ညှိ၊ စာလေးနဲ့ညှိ ဒီလိုစုစည်းထိုင်ပြီး ညှိလို့မရဘူးဖြစ်သွားပါတယ်၊ ဒါဟာလည်း အခြေနေအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်က ခုနကျွန်တော်ပြောသလို evolving challenges တွေက အများကြီးရှိပါတယ်။ Evolving challenges ဆိုတာ scientific evidence တွေက အစားအသောက်၊ ဆေးဝါးထဲမှာ အမျိုးမျိုးထွက်လာတယ်၊ research finding တွေက အမျိုးမျိုးထွက်လာပါမယ်။ Consumer attitude towards food, consumer attitude towards medicine အကုန်ပြောင်းနေပါတယ်။ The world is changing fast ကျွန်တော်တို့ ဒီအဖွဲ့အနေနဲ့ ပြောင်းလဲနေတဲ့ အခြေအနေအချိန်အခါကို လိုက်လျောပြီး ဒီအဖွဲ့က ဘာလုပ်မလဲ၊ ဘာ intervention တွေရှာမလဲ၊ ဘာ strategy တွေချပေးမလဲဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ စဉ်းစားဖို့လိုပါတယ်။ ဒီအဖွဲ့ဟာ တော်တော်စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းတဲ့အဖွဲ့ပါ။ ဒီအဖွဲ့မှာ ဆွေးနွေးချက်တွေ အကုန်လုံး record လုပ်ထားပါ

တယ်။ ဒီနေ့ဆွေးနွေးတဲ့အချက်ဟာ အခုလုပ်လို့မရသော်လည်း နောက်(၁)နှစ် ဒါမှမဟုတ် (၂)နှစ်မှာ ဒီအချက်ဟာ အလွန်အရေးကြီးတဲ့အချက်ဖြစ်တဲ့အတွက် recording of the meeting minutes ကိုလည်း သေချာလုပ်ထားပေးစေချင်တယ်။

- နောက်တစ်ချက်က ဒီမှာဌာနတွေအကုန်ပါတဲ့အခါကျတော့ division of labor အရေးကြီးပါတယ်။ ဒီလိုအစည်းအဝေးလာတက်ရုံနဲ့ မပြီးသေးပါဘူး၊ ပြည်တွင်းအကောက်ခွန် custom department က ဆရာတို့အဖွဲ့မှာ ဆွေးနွေးမယ်၊ custom DG က ပြန်သွားရင် သူ့ဌာနမှာ *Ad hoc* အဖွဲ့အသေးလေးဖွဲ့ပြီး (၃၊ ၄)ယောက်လောက်ကို တာဝန်ပေးပါ။ custom ဘာလုပ်မလဲ၊ ဘယ်ဌာနကဘာလုပ်မယ်ဆိုတာ division of labor ဟာ အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ အဲဒါကို ဆရာတို့ ပီပြင်အောင်လုပ်စေချင်တယ်။
- တကယ်လို့ ဒီနေ့အစည်းအဝေးပွဲမှာမပြီးရင်လည်း နောက်ရက်တွေမှာ ဆက်လုပ်ပြီးတော့ စာနဲ့ ဖြစ်ဖြစ်၊ email ရှိရင် email communication နဲ့လုပ်ပါ။ အလွန်မြန်ပါတယ်။ မဟုတ်လို့ရှိရင်လည်း ဆရာတို့ FDA website မှာ သပ်သပ် icon တစ်ခုလုပ်လိုက် password နဲ့ ဒီအဖွဲ့ဝင်တွေပဲ အချင်းချင်းကြည့်လို့ရပါမယ်။ အဲဒါလုပ်ပေးပါ။ ဒါမှမြန်ပါမယ်။ လူမှုရေးဝန်ကြီးဆိုရင် အလွန်ပဲ အလုပ်ရှုပ်ပါတယ်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ်မှာ သူကအဓိကပဲ။ အဲဒီလိုဟာမျိုးလုပ်ထားရင် သူတို့အားတဲ့အချိန်မှာ FDA website မှာ password နဲ့ဝင်ကြည့်လိုက် ဘာပြောထားတယ်ဆိုတာ အကုန်လုံးသိပါမယ်။ ဆရာကဘာပြောထားတယ် အကုန်သိပါမယ်။ ဒါလုပ်ခြင်းအားဖြင့် တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက်က sharing of experience ဖြစ်ပါတယ်။
- ဥပမာ- စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး လူမှုရေးဝန်ကြီးကပြောတာကို ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးက လူမှုရေးဝန်ကြီးကလည်းသိပါမယ်။ အဲဒါအရေးကြီးပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ weak ဖြစ်နေတာ communication system ပါပဲ။ line of communication between and among the ministries and departments က တော်တော်လေးနည်းပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှာတော့ တော်တော်ကိုတက်လာပါပြီ။ ကျွန်တော်တို့ inter departmental meeting တွေ တော်တော်လုပ်တဲ့အတွက် တော်တော်လေးအခြေအနေကောင်းလာပါတယ်။
- နောက်တစ်ခုက ဒီမှာတချို့အလုပ်တွေက food, drug တွေက အကုန်လုံးနဲ့ဆိုင်တဲ့အတွက် overlapping သွားတွေ့ပါတယ်။ ဒါကိုလည်း overlapping မဖြစ်အောင် ကျွန်တော်တို့လုပ်ရ

ပါမယ်။ နောက်ဘယ်သူက ဘာလုပ်၊ ဘယ်သူက ဘာတာဝန်ရှိတယ်၊ တစ်ခုရှိတာ အကုန်လုံး တော့လုပ်လို့မရပါဘူး။ ရှေ့ညီလုပ်တဲ့အခါ သမာသမတ်နဲ့ unbiased decision making with good intention ဆိုရင် ပြီးပြီ ulterior motive နဲ့ ဦးတည်ပြီးတော့ မလုပ်ဘူး၊ good intention နဲ့လုပ်ရင် ဘာမှကြောက်စရာမလိုပါဘူး၊ ခေတ်နဲ့အညီ ပြောင်းလဲအောင်လုပ်ဖို့ လိုပါတယ်။

- နောက်တစ်ချက်က အာဆီယံနှင့် အခုလုပ်နေကြတယ်၊ အာဆီယံ standard ကိုမိဖို့ ကျွန်တော်က လုပ်ရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့လုပ်ရတာ အမျိုးမျိုးပါပဲ၊ အခု အာဆီယံထဲပါလာတော့ ဒါကိုလည်း ကြည့်ရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့က isolated လုပ်လို့မရပါဘူး။ အာဆီယံမှာလည်း ကျွန်တော်တို့ ရင်ဘောင်တန်းဖို့ဆိုရင် တက်နိုင်သမျှ ကျွန်တော်တို့ standard တွေကိုမြှင့်ဖို့လိုပါတယ်၊ မြှင့်လို့ ရှိရင် တစ်ချက်တည်းညှိလို့မရပါဘူး၊ phase-wise, step-wise နဲ့ညှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ခုက အမျိုးသားဆေးဝါးဥပဒေက ၁၉၉၂ နှစ်ကတည်းကနေ စတင်ပါတယ်။ ထုတ် ပြီး ဟိုဟာပြင်လိုက်ဒါပြင်လိုက်နဲ့ အမိန့်ကြော်ငြာစာထွက်နဲ့ ကျွန်တော့်ဆီမှာ အများကြီးရှိပါ တယ်၊ list တွေအကုန်လုပ်ထားတာ တော်တော်လေးစုံပါတယ်။ နောက် အရေးကြီးဆုံးတစ်ချက် ပြောချင်တာ ဒီ consumer association ဒီဥပဒေက စားသုံးသူကို အကာကွယ်ပေးဖို့ 2014 March မှာထွက်ပါတယ်၊ ဒါအရေးကြီးပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ဥပဒေမှာပါတဲ့အချက်သည် ကျွန်တော် တို့ decision making မှာအရေးကြီးပါတယ်။ ဒီအာဏာပိုင်အဖွဲ့က ဒါကိုကြည့်ဖို့လိုပါတယ်၊ အဲဒါကိုလည်း ဆရာမိတ္တူကူးပြီးတော့ ဝေထားလိုက်ရင်ကောင်းပါတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုရင် ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ ဒီစားသုံးသူ consumer association က သိပ်ပြီး strong မဖြစ်သေးပါ ဘူး။
- အမေရိကန်လိုနိုင်ငံမှာ consumer association အလွန် strong ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်လောက်ထိ strong ဖြစ်လဲဆိုရင် (၃)လတစ်ခါ စာအုပ်ထုတ်ပြီး product အားလုံးကို assess လုပ်ထားပါ တယ်။ ဥပမာ- ရေခဲသေတ္တာကအစ ကားအထိစသဖြင့် အကုန်ပါပါတယ်။ ဒီ product က ဝယ်သင့်လား/မဝယ်သင့်လား၊ စားသင့်လား/မစားသင့်လား၊ ရေခဲသေတ္တာက electricity ဘယ် လောက်စားလည်း အကုန်လုံး compare လုပ်ပါတယ်၊ အဲဒီလောက်ထိ သူတို့နိုင်ငံက ကောင်း ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံက အဲဒီလောက်ထိမရသေးပါဘူး၊ ဒါပေမယ့် တချိန်မှာတော့ရနိုင်ပါ တယ်။ အထူးသဖြင့် အစားအသောက်ကိုလည်း ကျွန်တော်တို့ အဲဒီလိုလုပ်လို့ရနိုင်ပါတယ်။ အဲဒါမှလည်း အဲဒီလို compare လုပ်လို့ရှိရင် ထုတ်တဲ့ကုမ္ပဏီတွေကလည်း သူ product ကို ကောင်းအောင်ထုတ်မှာပါ၊ မဟုတ်လို့ရှိရင် သူ product က category C အောက်ကျသွားရင်

ဘယ်သူမှမဝယ်တော့ပါဘူး၊ သူဟာလည်း category A ရအောင် ထုတ်မယ်ဆိုတော့ ဒီလိုလုပ် လိုက်ရင် healthy competition ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် အလွန်ကောင်းပါတယ်။

- အဲဒီတော့ ဒီအာဏာပိုင်အဖွဲ့ကိုမဖွဲ့ခင် ကျွန်တော်တို့ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေး ဦးစီးဌာနက အလုပ်လုပ်နေပါတယ်၊ ရှိတဲ့ resource နဲ့ FDA မှာ တော်တော်လုပ်နေပါတယ်၊ အဲဒီလိုလုပ်တဲ့အတွက် အားလုံးသိကြတဲ့အတိုင်း မဟုတ်တဲ့ဆေးတွေနဲ့ မဟုတ်တဲ့အစားအသောက် တွေတွေ့ပါတယ်၊ အကုန်သတင်းစာထဲထည့်တယ်၊ အဲဒါတွေအကုန်လုပ်နေပါတယ်။
- ဒါပေမယ့်ဒီနေရာမှာ ကျွန်တော်တစ်ခုပြောချင်တာကတော့ ကျွန်တော်တို့က ဘယ်လောက်ပဲ လုပ်လုပ် ဆရာတို့ terms of reference ကောင်းတယ်၊ ဒီအဖွဲ့တွေ လူတွေက တစ်ခါတည်း မိုးပျံအောင်တော်နေတယ်၊ FDA ကလည်း မိုးပျံအောင်တော်နေတယ် အကုန်ကောင်းတယ်။ ဒါပေမယ့် final determining factor ဆိုတာ ဘာလဲဆိုတော့ ပြည်သူများရဲ့ health literacy ပါ၊ ပြည်သူများရဲ့ health literacy level မြင့်ဖို့ကလည်း အဓိကဖြစ်လို့ ကျွန်တော်တို့လုပ်နေပါ တယ်။ ပြည်သူများရဲ့ health literacy level မြင့်လာရင် မဟုတ်တဲ့အစားအစာကို မစားတော့ ဘူး၊ ဒီဟာကိုမစားရင် ဒီတင်တဲ့ကုမ္ပဏီက ကြည့်မယ် ငါ့ဟာ ဘာလို့မဝယ်လဲ၊ သူဟာ quality မကောင်းလို့ quality မမြင့်လို့ဆိုတာ သူနားလည်သွားမယ်။ အဓိကကဘာလဲဆိုတော့ ပြည်သူ များရဲ့ health literacy level ဟာ အလွန်အရေးကြီးပါတယ်၊ အဲဒါကိုကျွန်တော်တို့က ပညာပေး ပါတယ်၊ အကုန်လုပ်နေပါတယ်။
- ကျွန်တော်တို့မှာ ဌာနတစ်ခုရှိပါတယ်၊ health literacy promotion unit ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ လက်ထက်မှာ one of the top three priorities တစ်ခုပါပါတယ်၊ အဲဒါလုပ်နေပါတယ်၊ အရေး ကြီးတာက ပြည်သူရဲ့ health literacy က အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်က ဘယ်အဖွဲ့စည်းပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဘယ်လုပ်ငန်းပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဘယ်အရာပဲဖြစ်ဖြစ် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အခြေအနေ အကြောင်းအရာပေါ်မူတည်ပြီးတော့ there is always room for improvement ဒါကိုကြည့်ပြီး FDA က စိတ်ဓါတ်ကျစရာမလိုပါဘူး၊ ကျွန်တော်တို့လုပ်နေတာ၊ ကျန်းမာရေးဌာန လုပ်နေတာ၊ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာန လုပ်နေတာ မကောင်းဘူးမဟုတ်ပါဘူး၊ ကောင်းတယ်။ သို့သော်လည်း ကျွန်တော်တို့လုပ်ဆောင်ချက်သည် ပြောင်းလဲလာတဲ့အပေါ် လိုက်လျောညီထွေအောင်လုပ်ရပါမယ်။ ဘယ်သူမှ life မှာ perfect

ဆိုတာမရှိပါဘူး၊ there is no perfect state အဲဒီလိုမရှိပါဘူး၊ တချိန်လုံး ကျွန်တော်တို့ပြောင်း
နေရမယ်၊ ဘာလို့ဆိုတော့ ဘေးကဟာတွေက ပြောင်းလဲနေလို့ပါ။

- ကျွန်တော် အမြဲ example ပေးတာရှိပါတယ်၊ Nokia ကုမ္ပဏီ ဒေဝါလီခံ လိုက်ရပါတယ်။ ကုမ္ပဏီ
ရဲ့ CEO က ဘာပြောလဲဆိုတော့ we don't do anything wrong but we fail because we
are not observing what is happening around us. အဲဒါကြောင့် ကုမ္ပဏီကြီးက ဒေဝါလီ
ခံလိုက်ရပါတယ်။ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှာ ဘယ်လောက်လုပ်လုပ် ဘေးမှာ
ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ဟာကို ကျွန်တော်တို့ သိဖို့လိုပါတယ်။ အခြားဝန်ကြီးဌာနတွေ ဘာလုပ်လဲ၊
ပြည်သူတွေက ဘယ်လိုမြင်လဲ အဲဒါတွေအကုန်သိဖို့လိုပါတယ်။ ဆိုလိုတာက အပြင်မှာဖြစ်နေ
တာကို ကျွန်တော်တို့ သိဖို့လိုပါတယ်။
- အဲဒီတော့ ဒီအဖွဲ့ကို ပြန်ဖွဲ့တဲ့အခါမှာ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနက
ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်က နောက်အသေးစိတ်ပြောမှာပါ။ ကျွန်တော် အဲဒါတွေမပြောတော့ပါဘူး။
သူ့အဆင့်ဆင့် category အလိုက် hierarchy level အလိုက် အကုန်ရှိပါတယ်။ အဲဒီတော့ ဒီ
terms of reference ကိုလည်း တိုင်းဒေသကြီးနဲ့ပြည်နယ်မှာတော့ သိပ်ပြီးမထည့်ပါနဲ့၊ လောဘ
ကြီးပြီးထည့်ရင် သူတို့လည်းမလုပ်နိုင်ပါဘူး။ တကယ် key ဖြစ်တဲ့ဥစ္စာတော့ two parts ခွဲရင်
ခွဲလိုက်၊ first part ကတော့ မလုပ်မနေရ လုပ်ရတော့မယ်၊ ဒီဟာကတော့ အခြေအနေအချိန်
အခါနဲ့ depending on requirements of each state and region မှာလုပ်ပါလို့ ပြောလိုက်တာ
ပိုကောင်းမယ်ထင်ပါတယ်။ အကုန်လုံးတော့ တစ်ခါတည်းမလုပ်နိုင်တော့ စိတ်ဓါတ်ကျမယ်။
ကျွန်တော်တို့ကို (၆)ခုပေးထားတာ ကျွန်တော်တို့ (၁)ခုပဲလုပ်ပေးနိုင်တယ်ဆိုတော့ အဲဒါမျိုးတွေ
တော့ မဖြစ်စေချင်ပါဘူး။ အဲဒီတော့ ဒီအာဏာပိုင်အဖွဲ့မှာ ကျွန်တော်ထပ်ပြောချင်တာကတော့
ပါသင့်တဲ့လူတွေကို ပါစေချင်တယ်။
- နောက်တစ်ချက် terms of reference က very clear cut, not overlapping, doable,
practical, realistic ဖြစ်တဲ့ terms of reference တွေကိုချပါ။ သို့သော်လည်း ဒီအဖွဲ့ကြီး
ဖွဲ့ပြီးရင်လည်း မပြီးဘူး၊ (၁)နှစ်ခွဲ (၂)နှစ်လောက်မှာ ပြန်ပြီး evaluate လုပ်ပါ။ ဒီအဖွဲ့ကြီးကို
(၁)နှစ်လောက်ဆိုရင်ပဲ အကြမ်းလုပ်လိုက်ပါ၊ quick review ပြန်လုပ်ပါ။ ဒီအဖွဲ့ကြီး ဖွဲ့ပြီးလုပ်
တယ် effective ဖြစ်ရဲ့လား၊ ဒီအဖွဲ့ရဲ့ efficiency ဟုတ်ကောဟုတ်ရဲ့လား၊ ပြန် review လုပ်ပါ။
ဒါကိုယ့်ကို introspection ပြန်လုပ်လိုက်ပါ။ မဟုတ်လို့ဆိုရင် အဖွဲ့ကြီးဖွဲ့ပြီး ကျွန်တော်တို့က
ကျေနပ်နေလို့မရပါဘူး၊ ဒီအဖွဲ့ကြီး အောင်မြင်အောင် ကျွန်တော်တို့က ဘာပုံပိုးပေးရမလဲ၊

အထူးသဖြင့် ဒီအဖွဲ့အောင်မြင်အောင်လုပ်ဖို့က ကျွန်တော်တို့ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနက အဓိကထားပြီးပံ့ပိုးပေးရမှာပါ။

- ကျွန်တော်ဒီမှာ တစ်ချက်ပြောချင်တာကတော့ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနနဲ့ ဘာလုပ်နေလဲဆိုတော့ တစ်ဖက်ကတော့တင်းကြပ်ပြီး အကုန်လုပ်နေတဲ့အပြင်၊ တစ်ဖက်ကတော့ pre market နှင့် post market survey ကို အဓိက အားထုတ်လုပ်နေပါတယ်။ ဆိုလိုတာက year of marketing survey သဘောမျိုးနဲ့ အကုန်လုပ်နေပါတယ်။ ဆရာတို့ သတင်းစာထဲမှာတွေ့နိုင်ပါတယ်။ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနက အကုန်လိုက်ပြီး စစ်နေပါတယ်။ ဒါသူတို့ကို အရေးယူဖို့မဟုတ်ပါဘူး။ FDA တံဆိပ်နဲ့ လူတစ်ယောက် ဆိုင်တစ်ဆိုင်ဝင်လိုက်တာနဲ့ အကုန်လုံး alert ဖြစ်သွားပါပြီ။ ငါတို့ဆိုင်လည်း လာကြည့်တော့မယ်ဆိုပြီး အကုန်လုံးအခုဆိုလို့ရှိရင် ဆရာတို့ နေပြည်တော်လမ်းက စားသောက်ဆိုင်တွေ အကုန်လုံး လုပ်ခိုင်းလိုက်ပြီ။ ၁၁၅ မိုင်၊ ၂၈၄ မိုင်၊ ၇၆ မိုင်ကဟာတွေ သွားပြီးစစ်ဖို့ ကြိုတင်အကြောင်းကြားထားပြီး သူတို့စတင်လုပ်နေပါပြီ။
- ကျွန်တော်မနေ့ကလည်းရောက်ပါတယ်။ စပြီးနည်းနည်းလုပ်နေပါတယ်။ ဒါအလွန်ကောင်းတဲ့ လက္ခဏာပါ။ အိမ်သာတွေကအစ ပိုသန့်သွားတယ်။ ပန်ကန်ဆေးတာ အိမ်သာနားမဆေးတော့ပါဘူး။ သန့်သန့်ရှင်းရှင်းဖြစ်သွားပါတယ်။ အဲဒီလိုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် သူ့ဟာသူ၊ သူ့ရဲ့ခံယူချက်နှင့် အသိအမြင်နဲ့လုပ်သွားတာ အကောင်းဆုံးပါပဲ။ force လုပ်တာတော့ မကောင်းဘူးပေါ့။ ဒါပေမယ့် force မရှိလို့ရှိရင် မလုပ်တော့ဘူး။ သူတို့ကို ကောင်းကောင်းပညာပေးရပါမယ်။ အဲဒီတော့ ဆရာတို့သွားလုပ်တဲ့အခါမှာ ပညာလည်း တစ်ခါတည်းပေး၊ pamphlet ပါတစ်ခါတည်းယူသွား the danger of adulterated food, the danger of substandard food အကုန်လုံးကို တစ်ခါတည်းပေးထားခဲ့ပါ။ အဲဒီတော့ ဘာပေးမလဲဆိုတာ ရှိတဲ့အထဲကနေ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ပြီး ပေးစေချင်တယ်။
- ကျွန်တော်နောက်ထပ်ဖြည့်ပြီးပြောချင်တာ တစ်ချက်ရှိပါတယ်။ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနမှာဆိုလို့ရှိရင် ၂၀၁၆ မှာ ဝန်ထမ်းက (၄၂၂)ဦးပဲရှိပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနမှာ ဝန်ထမ်းပေါင်း တစ်သိန်းကျော်ရှိပါတယ်။ အဲဒီအခါမှာ ၂၀၁၆ မှာ (၄၂၂)ဦးပဲရှိပြီး အခုဆိုရင် (၁,၀၆၁)ဦးရှိပြီး သူတို့မှာရှိတဲ့ (၁,၀၆၁)ဦးဟာ technician တွေပါ။ တကယ့်ကို technician တွေ တော်တော်များပါတယ်။ (၁,၀၆၁)ဦးရှိပါတယ်။

- အရင်တုန်းက တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် ရုံး(၁၄)ရုံးကို လူအင်အားအနည်းငယ်နဲ့ဖွင့်ပြီး အခုတော့တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ရုံးကို လူအင်အားတိုးချဲ့ပြီး အဆောက်အဦတွေလည်း ဆောက်လုပ်နေတယ်။ ခရိုင်တွေကလည်း (၂၇)ခရိုင်အထိ တိုးတက်လာပြီ၊ နောက်ပြီး ခရိုင် (၂၄)ခုမှာလည်း အဆင့်မှီခါတ်ခွဲခန်းတွေ စတင်ဆောက်လုပ်နေပြီ၊ mobile lab ကလည်း အရင်တုန်းက (၂)စီးပဲရှိတာကနေပြီးတော့ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် တစ်ခုချင်းစီကို (၁)စီးစီနဲ့ (၁၄)စီးကို ဝယ်ယူဖြည့်ဆည်းဖို့ လုပ်နေပါတယ်။ နောက်ဆုံး ဒီ mobile lab မှာ PCR သုံးပြီးတော့ detect လုပ်တဲ့ဟာတွေ ဖြည့်တင်းထားပြီးဖြစ်ပါတယ်။
- ဒါ့အပြင် ကျွန်တော် ဂုဏ်ယူပြီးပြောကြားလိုတာက ဒီ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလမှာလည်း drug chemical တွေကို အမေရိကန်ကလာပြီး (၃)နှစ်လောက်လေ့လာပြီးတော့မှ ISO certificate ကို ပေးတာ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံအတွက် တော်တော်ဂုဏ်ယူစရာကောင်းပါတယ်။ ဒီဟာတော်ရုံ တန်ရုံနဲ့ မရနိုင်ပါဘူး၊ ဒီဟာရလို့လည်း ကျွန်တော်တို့အိပ်နေလို့မရပါဘူး၊ တချိန်လုံး လာစစ်နေ မှာပါ။ ဟိုတလောက တစ်ယောက်လာစစ်တယ်၊ ကမ္ဘာမှာ လှည့်စစ်တဲ့သူ ကမ္ဘာမှာရှိတဲ့ခါတ်ခွဲ ပေါင်း (၃၀၀)လောက်ကိုလာစစ်တာ ကျေနပ်ပြီး ပြန်သွားပါတယ်၊ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံအတွက်က တော်တော်ဂုဏ်ယူရမှာပါ။
- နောက် စီမံခန့်ခွဲရေးဌာနစိတ်မှာလည်း ISO (၂၀၁၁-၂၀၁၅) ကလည်း ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ လောက်မှာ ရတဲ့အတွက်လည်း တော်တော်ကောင်းပါတယ်။ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါး ကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနရဲ့ effectiveness တက်ဖို့ဆိုတာ ဒီ lab ကအဓိကပဲ၊ သူလုပ်တာ မှားသွား လို့ရှိရင် သွားပြီ၊ ရှိတာကိုမရှိဘူးပြောပြီး၊ မရှိတာကို ရှိတယ်ဖြစ်သွားရင် သွားပြီ။ ဒီ FDA ရဲ့ efficiency နဲ့ effectiveness တက်ဖို့က ဒီ lab က အဓိကအရေးကြီးပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်က ကျွန်တော်တို့ အခြားနိုင်ငံမှာဆိုရင် အင်ဒိုနီးရှား၊ ကိုရီးယား၊ တရုတ်မှာ ဆိုရင် FDA ဟာ ministerial level ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာတော့ departmental level ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ကတော့ FDA ကြီး strong ဖြစ်လာလို့ရှိရင် တချိန်မှာ FDA must be independent institution ဖြစ်ရမယ်။ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန အောက်မှာ လုံးဝမရှိရပါဘူး၊ FDA ရဲ့အကြီးဆုံးကို သမ္မတက တိုက်ရိုက်ခန့်တာမျိုး ဖြစ်ရပါမယ်။ အမေရိကန်မှာဆိုရင် အမေရိကန် FDA ၊ အမေရိကန် CDC ၊ အမေရိကန် NIH တို့ကို တိုက်ရိုက်ခန့်ပါတယ်။ အမေရိကန်မှာ ကျန်းမာရေးဌာနကို health and human service လို့ ခေါ်ပါတယ်၊ ဒီအဖွဲ့တွေကို သူ့အောက်မှာမထားပါဘူး၊ independent ပဲ၊ ဘယ်သူမှသွားပြီး

လုပ်လို့မရဘူး။ ကျွန်တော်အနေနဲ့ ဆရာဒီဟာလေးတော့ ရအောင်လုပ်ပေးပါ။ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် DG တော့ခေါ်လို့မရပါဘူး။ Head of FDA လို့ခေါ်ပါတယ်။ ဒါမျိုးအထိကို ကျွန်တော်တို့ သွားဖို့ရှိပါတယ်။

- အလားတူ သုတေသနသည်လည်း ကျွန်တော်တို့အောက်မှာရောက်နေတာ အဓိပ္ပာယ်မရှိဘူး။ သုတေသန (Department of Medical Research) သည်လည်း နောင်တစ်ကယ့်ကို တောင့်တင်းခိုင်မာလာပြီဆိုလို့ရှိရင်တော့ သပ်သပ်ပဲ National Institute of Research ပေါ်တစ်ခုခုပေါ့လေ။ ဒါမျိုးလုပ်ဖို့ရှိပါတယ်။ ဒါကတော့ (၄)နှစ် (၅)နှစ်မှာဖြစ်ရင်ဖြစ်၊ မဖြစ်ရင်မဖြစ်ဘူးပေါ့။ ဒါကတော့ depending on ဘယ်လိုဖြစ်တယ်ပေါ်မူတည်ပြီး ကျွန်တော်တို့ လုပ်ဖို့ရှိပါတယ်။
- နောက်တစ်ခုက National Codex ကော်မတီကိုလည်း ဖွင့်ဖို့အတွက်လုပ်နေပါတယ်။ နိဂုံးချုပ်အနေနဲ့ ကျွန်တော်ပြောကြားချင်တာကတော့ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနဟာ ပြည်သူနှင့်အတူဆိုတဲ့အတိုင်း ကျွန်တော်အားလုံးလုပ်ပါတယ်။ ဒါကို ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးက သိဖို့လိုပါတယ်။ FDA က သွားစစ်တယ်ဆိုရင် ကန့်ကွက်စရာမလိုပါဘူး။ FDA သွားစစ်ခြင်းသည် ပြည်သူများအတွက်သာဖြစ်ပါတယ်။ မနေ့ကကျွန်တော် ရန်ကုန်ဆေးရုံကြီးကို အကုန်လျှောက်စစ်တယ်။ သွားကြည့်တာလည်း ဈေးသည်တွေကို ထမင်းအိုးခွဲဖို့ မဟုတ်ဘူး၊ ခွဲလည်းမခွဲချင်ဘူး။ လူနာတွေ၊ လူနာစောင့်တွေက စိတ်ချမ်းသာစွာနဲ့ ဆေးကုသမှုခံရမယ်၊ ကောင်းတဲ့အစားအသောက်တွေ စားလို့ရမယ်၊ quality food တွေစားရဖို့၊ အဲဒီအတွက်ကို ကျွန်တော်တို့ သွားလုပ်နေတာ၊ အဲဒါကိုပြည်သူက အကုန်လုံးမြင်ဖို့လိုပါတယ်။ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာန သွားစစ်တယ်ဆိုတာ ဈေးရောင်းတဲ့သူကို ဒုက္ခပေးဖို့မဟုတ်ဘူး၊ ပြည်သူအကျိုးရှိဖို့ သွားစစ်တယ်ဆိုတာကို အားလုံးသိဖို့လိုပါတယ်။ ဒါအလွန်အရေးကြီးပါတယ်။
- အဲဒီတော့ ဒီအဖွဲ့ကြီးဖွဲ့ပြီးရင်တော့ ကျွန်တော်အနေနဲ့ ဒီအဖွဲ့ကြီးကို အလွန်လည်းအားကိုးပါတယ်။ ဒီအဖွဲ့မှာပါဝင်တဲ့ အထူးသဖြင့် လူမှုရေးဝန်ကြီးတွေ၊ နောက်ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တွေ၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တွေအနေနဲ့က အကြံဉာဏ်များပေးပါ။ လက်တွေ့ကျတဲ့အကြံဉာဏ်များနဲ့ ကျွန်တော်တို့က လုပ်ဖို့၊ ကိုင်ဖို့ အဆင်သင့်ရှိတယ်ဆိုတာ ပြောကြားလိုပါတယ်။ ဒီလိုလာရောက်တက်ပေးတဲ့အတွက် ကျွန်တော်အနေနဲ့ အထူးပင်ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်းပြောကြားရင်း နိဂုံးချုပ်အပ်ပါတယ်။

အခမ်းအနားတက်ရောက်သူများစာရင်း -

- တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များမှ လူမှုရေးဝန်ကြီးများ
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်
- အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များနှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးများ
- အခြားဝန်ကြီးဌာနမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှ အရာရှိကြီးများ
- လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ
- အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနမှ ဝန်ထမ်းများ
- တာဝန်ရှိသူများ

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏လက်ရေးမူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)